

Spettene - skogens nøkkelarter

Gamle svartspettreir er perleuglas viktigste hekkeplasser. Roar Solheim ©

Spettene er det vi kaller nøkkelarter i skog. Det betyr at deres tilstedeværelse innvirker på en lang rekke andre arter. Den mest åpenbare effekten er at spettene hakker reirhull i trestammene. Disse reirhullene gir god beskyttelse mot mange eggspisende fugler og pattedyr. Derfor har mange andre fuglearter lært seg til å bruke slike reirhull, selv om de ikke kan lage dem på egen hånd.

Spettenes reirhull brukes av mange andre dyr

I Norge finnes det omkring 25 hullrugere som ikke er spetter. Også pattedyr og insekter bruker spettehullene. Ekorn og mår lager bol i gamle svartspettthull. Flere arter av flaggermus utnytter også slike hull i trær om sommeren. Kanskje kan noen overvintre i spettehull, men slike er nok vanligere i land uten kuldegrader om vinteren. Bolbyggende insekter som veps og forvillede bier tar også gjerne i bruk gamle spettehull. Etter hvert som hullene eldes og råtner ut, vil andre insektarter kunne leve der.

Flaggermus bruker spettehull som dagleieplasser. Noen kan også overvintre i spettehull. Her henger en vannflaggermus i en spesiell kasse laget av trebetong. Roar Solheim ©

Tekst og fotografier: Roar Solheim

Døde trær gir livsmiljø for mange insekter, sopp, lav, fugler og andre organismer. Der det er mange døde trær, finnes det også mange spetter. Mangel på spetter betyr at skogen er mangelfull. Roar Solheim ©

Spetter betyr mangfold

Fordi spettene er så avhengige av vedlevende insekter, er de gode indikatorer på naturskog. Der det finnes mange døde og døende trær som står oppreist, finnes det alltid godt med spetter. Derfor er skogsdrift den største trusselen mot spettene. Når vi utnytter trærne til ved eller trevirke, blir det for få trær som dør en naturlig død i skogen. Da finner ikke spettene nok mat, og de forsvinner. Fordi de har en så viktig nøkkelrolle i skogøkosystemene, får dette ringvirkninger på mange andre arter. Gode forekomster av spetter er derfor et viktig mål på om skogsdriften i et område er bærekraftig og miljøvennlig.

Osp er ett av barskogens viktigste treslag. De fleste spettene hakker reirhull i osp, og mange insekter lever i død ospeved. Roar Solheim ©

De verdifulle ospetrærne

Ospa er barskogens viktigste tre. Etter skogbrann eller hogst er osp ett av de første treslagene som spirer og gror opp. Treet vokser raskt for å sette frø, før grantrærne vokser opp og tar alt lyset. I en naturlig skog vil ospene dø når grantrærne tar dem igjen. Både ferske og døde ospetrær blir brukt av spettene til å hakke reirhull. I tillegg lever mange insekter under barken på nylig døde osper. Ospa utgjør dermed både matfat og boplass for mange fuglearter.

Tekst og fotografier: Roar Solheim

Grønnspeetten hakker ofte reirhull i ospetrær, men den kan også velge andre løvtrær som reirplass. Roar Solheim ©

Svartspetteiret over ble "beslaglagt" av et haukuglepar før det var ferdigbygget av svartspetten. I et ferdig spetteiret ville uglene ha ligget 30-40 cm under hullet og vært usynlige fra utsiden. Roar Solheim ©

*Tekst og fotografier:
Roar Solheim*

Svartspetten kan hakke reirhull i de fleste treslag, bare de er tykke nok. Både bjørk og furu blir brukt. Likevel ser det ut til at osp er foretrukket treslag der de finnes. Mange av de andre spetteartene foretrekker også osp som reirtre. Det har trolig sammenheng med at osp har korte trefibre, og er lettere å hakke i enn for eksempel furu og gran.

Svartspettens reirhull er ettertraktede hekkeplasser for mange fuglearter som ikke bygger egne reir. For perleugla er svartspetthull de viktigste naturlige reirplassene. Den vil helst ha så nye svartspetthull som mulig, for da er sjansen liten for at reirhullet er oppdaget av mår. Jo eldre hullene blir, desto større er risikoen for at eggene blir spist av mår i løpet av rugetiden.

Noen ganger kan det virke som om flere fuglearter nærmest "står i kø" for å ta over svartspettens reirhull. I sjeldne tilfeller kan svartspetten bli jaget vekk til og med fra årets ferske reirhull.

Måren bruker gjerne både spettehull og uglekasser til å sove i og som yngleplass. Roar Solheim ©

